

GERTRUDA WIECZOREK
Akademia im. Jana Długosza w Częstochowie

KLUBY PRACY JAKO JEDNA Z FORM AKTYWIZACJI BEZROBOTNYCH

Pojawienie się bezrobocia w naszym kraju stworzyło konieczność powołania sieci instytucji, których celem ma być przeciwdziałanie bezrobociu oraz łagodzenie jego skutków.

Instytucje, które wspierają osoby pozostające bez pracy, to tzw. służby zatrudnienia, pomagają osobom poszukującym pracy przy „integracji lub reintegracji w zawodzie, organizują rynek pracy w taki sposób, by zapewnić w jak najkrótszym czasie wolnych miejsc pracy przez osoby najlepiej do tego przygotowane, formułują i realizują rozwiązania mające tworzyć nowe miejsca pracy”¹.

Aktualnie istnieje wiele różnych instytucji w naszym kraju, a także form i metod pracy świadczonych przez dane placówki, które mają na celu pomoc osobom bezrobotnym. Pomoc taka polega przede wszystkim na: lepszym poznaniu siebie, udzieleniu potrzebnych informacji i wiadomości na temat rynku pracy bądź po prostu aktywizację bezrobotnych skutkującą zwiększeniem szans znalezienia nowego zatrudnienia.

Jedną z podstawowych jednostek organizacyjnych, która stawia za cel przeciwdziałanie i walkę z bezrobociem, jest Urząd Pracy. Pomaga on przede wszystkim w znalezieniu pracy dla osób bezrobotnych i poszukujących pracy. Urząd pracy gospodaruje również środkami finansowymi na realizację działań z zakresu przeciwdziałania bezrobociu, co pozwala bezrobotnemu znaleźć odpowiednie zatrudnienie.

Urzędy pracy dbają o dobro osób zarejestrowanych jako bezrobotne czy też poszukujących pracy. Urzędy te mają przede wszystkim udzielać pomocy osobom bezrobotnym, posiadają w swojej działalności oferty pracy, możliwości szkoleń oraz oferty stażowe, które pozwalają przygotować osobę bezrobotną do zdobycia bądź zmiany zawodu.

Wprowadzona od 1 stycznia 1999 roku reforma administracyjna kraju pociągnęła za sobą zmiany również w funkcjonowaniu służb zatrudnienia. Zadania z zakresu przeciwdziałania bezrobociu realizowane są od tej pory przez Wojewódzkie Urzędy Pracy oraz podległe im Powiatowe Urzędy Pracy.

¹ A. Ricca, *Publiczne Służby Zatrudnienia*, Krajowy Urząd Pracy, Warszawa 1995, s. 58.

Do podstawowych zadań powiatowych urzędów pracy należy prowadzenie pośrednictwa pracy, które polega przede wszystkim na udzielaniu pomocy osobom bezrobotnym w uzyskaniu odpowiedniego zatrudnienia oraz zakładom pracy w znalezieniu odpowiednich pracowników².

Kolejnym zadaniem realizowanym przez urzędy pracy jest poradnictwo zawodowe, które polega na organizowaniu spotkań z doradcą zawodowym. Jak podaje Z. Wołk, „doradzanie w poradnictwie zawodowym, podobnie jak ma to miejsce w innych obszarach pomagania, wymaga aktywności każdej strony relacji pomocowej, czyli klienta i doradcy”³.

Jedną ze szczególnych form poradnictwa zawodowego (grupowego) są organizowane w urzędach pracy zajęcia Klubu Pracy (choć mogą one funkcjonować również przy innych instytucjach rynku pracy). Zajęcia takie to cykl spotkań adresowanych do osób bezrobotnych, którzy nie radzą sobie z poszukiwaniem odpowiedniego zatrudnienia, którzy potrzebują motywacji do samodzielnego poszukiwania pracy, oraz osób zagubionych na tymże rynku pracy.

Pomysł Klubów Pracy powstał we Francji, chociaż wiele krajów opracowało swoją koncepcję funkcjonowania takich instytucji i z dużym powodzeniem działają już w Irlandii, Szwecji, Holandii czy też w Anglii. Doświadczenia krajów zachodnich w tym zakresie są widoczne, gdyż np. w skali roku około 60% członków angielskich klubów pracy na ogół zdobywało pracę, a dalsze 15% znajduje dla siebie inne rozwiązanie, podejmując naukę nowego zawodu⁴. W Polsce wzrastające bezrobocie spowodowało powstawanie Klubów Pracy, które są jedną z form przeciwdziałania temu zjawisku. Pierwotnie program ich działania obejmował tylko zajęcia aktywnego poszukiwania pracy i adresowany był tylko do osób bezrobotnych. Obecnie, jak podaje R. Rojek, Kluby Pracy znacznie rozszerzyły zakres oferowanych usług i krąg odbiorców⁵.

Kluby Pracy powinny być urządzone funkcjonalnie i skromnie, wyposażone w pomocne informatory dla osób poszukujących pracy, aktualne oferty pracy z urzędu pracy oraz prasę z ogłoszeniami pracy, z których mogą korzystać bezrobotni. Uczestnicy zajęć organizowanych przez kluby pracy mogą nieodpłatnie korzystać ze sprzętu, który stanowi jego wyposażenie. Powiatowe urzędy pracy, przy których zostały stworzone kluby pracy, przygotowują i udostępniają nieodpłatnie uczestnikom zajęć różne podręczniki i materiały informacyjne, jak również wszelakiego rodzaju artykuły piśmienne niezbędne przy realizacji programu klubu pracy⁶.

² Zob. D. Chlebosz, *Zatrudnienie i przeciwdziałanie bezrobociu*, Warszawa 2002.

³ Z. Wołk, *Osoba długotrwale bezrobotna jako klient oporujący*, Warszawa 2009, s. 107.

⁴ Zob. E. Kulczyńska, *Klub Pracy – forma aktywizacji bezrobotnych*, „Rynek Pracy” nr 1, Warszawa 1994.

⁵ Por. R. Rojek, *Kluby Pracy. Instytucje rozwoju lokalnego*, PWN, Katowice 1996.

⁶ Zob. Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 9 lutego 2000 r. w sprawie szczegółowych zasad prowadzenia pośrednictwa pracy, poradnictwa zawodowego, organizowania szkoleń bezrobotnych, tworzenia zaplecza metodycznego dla potrzeb informacji zawo-

Kluby pracy organizują na zasadzie dobrowolnego uczestnictwa zajęcia dla wszystkich bezrobotnych napotykających na trudności w uzyskaniu zatrudnienia. Kluby te działają w oparciu o regulamin i program, który jest zatwierdzany przez starostę. Wydatki, które potrzebne są na utworzenie klubu pracy i prowadzenie w nim zajęć, finansowane są przede wszystkim przez powiatowe urzędy pracy oraz ze środków Funduszu Pracy.

Zajęcia te mają na celu przede wszystkim poznanie i zastosowanie zasad poszukiwania zatrudnienia, zdiagnozowanie swoich umiejętności oraz predyspozycji zawodowych. Warsztaty te uczą poznania zasad prowadzenia rozmów kwalifikacyjnych z pracodawcą, pisania listu motywacyjnego oraz cv. Ważne jest, aby po uczestnictwie w zajęciach warsztatowych osoby bezrobotne potrafiły odnaleźć się na rynku pracy, radziły sobie ze stresem oraz aby poznały aktualną sytuację na lokalnym rynku pracy.

Kluby Pracy świadczą pomoc i usługi osobom, które:

- same nie wiedzą, jak rozpocząć poszukiwanie pracy i w jaki sposób jej szukać;
- są zniechęcone i przygnębione brakiem efektów swoich działań w zakresie poszukiwań zatrudnienia;
- mają również trudności z rozpoznawaniem swoich predyspozycji zawodowych;
- nie umieją zaprezentować się podczas rozmowy kwalifikacyjnej;
- mają większe lub mniejsze trudności z napisaniem dokumentów aplikacyjnych;
- nie wierzą we własne siły i możliwości przede wszystkim na rynku pracy.

Klub Pracy prowadzony przez osobę zwaną liderem stanowi „jedną z istotnych form pomocy i pracy z osobami bezrobotnymi i poszukującymi jej. Ma on przede wszystkim za zadanie zmotywować bezrobotnych do bardziej aktywnego poszukiwania pracy (co jest szczególnie ważne w przypadku osób pozostających dłuższy czas bez pracy) oraz wyposażać ich w niezbędne w tym zakresie wiadomości i umiejętności”⁷.

Zadaniem Lidera Klubu Pracy jest nauczanie osoby bezrobotnej, w jaki sposób poradzić sobie z poszukiwaniem adekwatnego zatrudnienia. To właśnie Lider Klubu Pracy stara się nauczyć osoby bezrobotne aktywności w zakresie samodzielnego poszukiwania pracy, prezentuje sposoby i metody procesu poszukiwania pracy.

Lider Klubu Pracy sporządza dokładny plan zajęć, które odbywają się według odpowiednich bloków tematycznych. Pierwszym jest blok psychologiczny, drugi to blok praktyczny, w którym odbywa się np. nauka pisania podania, życiorysu, cv, dokonuje się analizy metod szukania pracy, jak również ćwiczy się

dowej i poradnictwa zawodowego oraz organizowania i finansowania klubów pracy (Dz. U. z dnia 23 lutego 2000 r.)

⁷ H. Sierpińska, *Podręcznik dla liderów Klubów Aktywnego Poszukiwania Pracy*, Fundacja Akcji Demokratycznej, Warszawa 1993, s. 5.

rozmowy z potencjalnym pracodawcą. Szczególną uwagę zwraca się na indywidualne poszukiwanie pracy przez zainteresowanych.

Podczas prowadzenia zajęć Lider powinien dążyć do maksymalnego zaktywizowania bezrobotnych, by czuli się oni odpowiedzialni za przebieg prowadzonych zajęć. W związku z tym Lider powinien przyjąć odpowiednią postawę, a mianowicie:

- „powinien być raczej animatorem zajęć grupy, a nie nauczycielem;
- umieć nawiązać kontakt z grupą;
- umieć prowadzić dyskusje w grupie i zajęcia symulacyjne;
- myśleć pozytywnie (dostrzegać raczej możliwości niż problemy);
- umieć wzbudzać entuzjazm i zaangażowanie wśród członków klubu, nawet tych, którzy mają największe trudności w zdobyciu pracy;
- umieć zaakceptować różnorodne osoby, w różnym wieku, o różnym poziomie wykształcenia, systemie wartości, przekonaniach religijnych itp.;
- umiejętnie reagować na krytykę i przejawy agresji;
- wytworzenia się w klubie atmosfery rozprężenia i zbytnej familijności”⁸.

Zajęcia aktywizacyjne prowadzone przez Lidera Klubu Pracy są realizowane w formie warsztatów. Są to zazwyczaj krótkie zajęcia dla bezrobotnych, którzy chcą uzupełnić wiedzę przede wszystkim o lokalnym rynku pracy oraz nabyciu umiejętności aktywnego poszukiwania pracy. Zajęcia te mogą dotyczyć różnorodnej tematyki – według potrzeb zapisanych osób bezrobotnych skierowanych przez pośrednika pracy. Zajęcia warsztatowe pomagają bezrobotnym w poznaniu różnych mechanizmów oraz podstawowych pojęć związanych z rynkiem pracy, poznania siebie, tzn. określenie swoich słabych i mocnych stron, określenie swoich kwalifikacji i umiejętności do potrzeb rynku pracy, dokonanie analizy rynku pracy, na którym bezrobotni poszukują zatrudnienia, oraz nawiązywanie kontaktów pomocnych w poszukiwaniu pracy.

Jak podaje J. Drobot, kluby pracy „organizują zajęcia grupowe, podczas których dąży się do uświadomienia uczestników, jakie posiadają mocne lub słabe strony, jakie są ich możliwości zatrudnienia, jak powinni zachowywać się na rynku pracy. Poprzez udział w takich zajęciach zyskują wiarę we własne możliwości i umiejętności, odzyskują poczucie własnej wartości. To miejsce, gdzie każdy uczestnik motywowany jest do podjęcia czynności w celu znalezienia samemu pracy, nie czekając na inicjatywę z zewnątrz”⁹.

W trakcie prowadzonych zajęć w klubach pracy dąży się do tego, aby osoba bezrobotna zmieniła przede wszystkim swoją postawę wobec faktu bezrobocia, jak również zmieniła myślenie na temat swoich możliwości, zwróciła uwagę na swoje zachowania i zmieniła te, które uniemożliwiają podjęcie pracy, zwiększa się także mobilizację do podjęcia pracy.

⁸ Taż, *Podręcznik dla Liderów Klubów Poszukiwania Pracy*, PWN, Warszawa 1993, s. 12.

⁹ Zob. J. Drobot, *Miejsce i rola klubów pracy w procesie aktywizacji zawodowej bezrobotnych*, „Rynek Pracy” 1995, nr 5.

Reasumując, Kluby Pracy koncentrują osoby bezrobotne, które są w toku poszukiwania nowej pracy. „W skład Klubu wchodzi zazwyczaj ok. 15 osób, które pracują pod przewodnictwem lidera. Zadaniem tych osób jest oferowanie i udzielanie bezrobotnym profesjonalnej pomocy w poszukiwaniu pracy. Uczestnikiem Klubu pracy może stać się każda osoba bezrobotna, która wyrazi chęć pracy w grupie i która przygotowana jest do podjęcia oferty pracy zgodnej z jej kwalifikacjami”¹⁰. Wśród członków Klubów Pracy można wyróżnić kilka następujących grup osób, które:

- pragną jak najszybciej podjąć nowe zatrudnienie, czyli nie przedstawiają oni zawyżonych żądań względem szukanej pracy;
- chcą znaleźć pracę zgodną ze swoimi zainteresowaniami, kwalifikacjami itp., zazwyczaj nie śpieszą się z podjęciem decyzji, a tym samym szukają jak najlepszej oferty dla siebie;
- są zdecydowane zdobyć nowy zawód lub poszerzyć swoje kwalifikacje;
- wykazują gotowość i chęć podjęcia własnej działalności.

Działalność Klubów Pracy może przyjmować różne formy. „Niektóre po prostu przestają na szkoleniach i doradzaniu, inne angażują się także w pośrednictwo pracy (np. prywatne agencje pracy). Specyfika działalności zależy przede wszystkim od lidera Klubu. Większość Klubów Pracy oferuje swoim uczestnikom pomoc techniczną w postaci telefonu, prasy, literatury, komputera, niektóre również zobowiązują się do pokrycia kosztów przejazdu i korespondencji. Warto też wspomnieć, że w niektórych Klubach Pracy pełnią dyżury także specjaliści z zakresu małego biznesu i oferują pomoc przy stworzeniu biznesplanu oraz dopełnieniu formalności związanych z uzyskaniem kredytu na uruchomienie firmy”¹¹.

Za miarę sukcesów działalności Klubów Pracy uważa się liczbę osób, które podjęły pracę w jakimś kontrolowanym okresie po ukończeniu szkolenia.

Zdaniem A. Kosteckiej, „Klub Pracy nie jest organizacją nastawioną na rozwiązanie problemu bezrobocia, jest programem nastawionym na pomoc pojedynczemu bezrobotnemu. Klub spełnia swoją rolę, jeżeli uda mu się sprostać temu wyzwaniu.

Najważniejszym zadaniem Klubów Pracy jest pomoc osobie bezrobotnej w wyjściu z sytuacji bezrobocia poprzez stworzenie możliwości:

- podjęcia procesu samooceny;
- zaplanowania kariery;
- nabycia umiejętności szukania pracy”¹².

Zadaniem Klubu Pracy jest również rozbudzanie u bezrobotnych nadziei na sukces przez wyrabianie przekonania, że praca jest osiągalna dla każdego, jak

¹⁰ S. Suchy, *Jak zdobyć zawód i pracę*, Wydawnictwo Instytutu Technologii Eksploatacji, Radom 1995, s. 208.

¹¹ A. Kostecka (oprac.), Ministerstwo Pracy i Polityki Socjalnej, *Umiejętności Lidera Klubu Pracy. Program szkolenia*, Warszawa 1997, s. 15

¹² Tamże, s. 10.

również obalanie mitów i stereotypów funkcjonujących w społeczeństwie dotyczących rynku pracy, które utrudniają bezrobotnym znalezienie pracy, a także tworzenie optymistycznej atmosfery, która pomoże w wyzbyciu się stresu związanego z pozostawaniem w trudnej sytuacji, jaką niewątpliwie jest brak pracy i środków do życia¹³.

Należy mieć na uwadze fakt, iż „osoba bezrobotna, która pragnie znaleźć i podjąć nowe zatrudnienie, nie może biernie oczekiwać, że zrealizuje ten cel za pośrednictwem Klubu Pracy czy doradcy zawodowego. Musi ona liczyć się z tym, że sama również powinna interesować się aktywnymi sposobami szukania pracy, czytając chociażby literaturę, prasę zajmującą się tematem bezrobocia i formami przeciwdziałania mu. Celem Klubów Pracy jest przede wszystkim wzbudzanie motywacji wśród bezrobotnych do przyjmowania aktywnej postawy w szukaniu nowego zatrudnienia i kreowanie wśród uczestników zajęć pozytywnego myślenia oraz umiejętnej diagnozy własnych możliwości”¹⁴.

Najważniejszym zajęciem uczestników szkoleń w Klubie Pracy jest zdobycie umiejętności wyszukiwania istniejących lub potencjalnych wolnych miejsc pracy oraz staranie się o uzyskanie zatrudnienia, jak również doskonalenie umiejętności autoprezentacji, tworzenia dokumentów aplikacyjnych i uczenie się technik rozmowy kwalifikacyjnej. Organizowane szkolenia muszą być przygotowane w odpowiedni sposób, zapewni to profesjonalność oraz harmonię podczas prowadzonych zajęć. Powinno brać się pod uwagę takie czynniki, jak:

- wiek;
- poziom wykształcenia;
- płeć;
- poprzednio wykonywany zawód;
- czas pozostawania bez pracy;
- środowisko kulturowe;
- inne czynniki warunkujące życie osoby bezrobotnej;
- sytuację na lokalnym rynku pracy¹⁵.

Każda grupa uczestników Klubu Pracy bierze udział w realizacji programu, na który składają się: określenie celów dotyczących poszukiwania pracy, samoocena, nauka technik poszukiwania pracy, rozmowy z pracodawcą, rozwijanie przedsiębiorczości.

Jak podaje A. Kostecka, „przeciętna długość szkolenia w Klubie Pracy wynosi 33 godziny. Kluby pracy mogą działać w różnych godzinach, ważne jest, aby odpowiadały one członkom grupy. Wykłady ograniczone są do minimum,

¹³ Tamże, s. 10, por. też E. Sarzyńska, *Doradca zawodowy w środowisku bezrobotnych*, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2009, s. 44–45.

¹⁴ M. Rusin, *Znaczenie Klubu Pracy w informacji i przygotowaniu bezrobotnego do nowej pracy*, [w:] *Wybrane problemy transformacji w Polsce na przykładzie prac dyplomowych z lat 1994–1995*, red. W. Rachalska, W. Brzozowska, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Częstochowie, Częstochowa 1997, s. 118–120.

¹⁵ A. Kostecka (oprac.), Ministerstwo Pracy i Polityki Socjalnej, *Umiejętności Lidera Klubu Pracy. Program szkolenia*, Warszawa 1997.

a szczególnie akcent położony jest na pracę indywidualną i grupową. Po odbyciu szkolenia programowego, uczestnicy koncentrują się na czynnym poszukiwaniu pracy, czy to za pośrednictwem urzędu pracy, czy też samodzielnie. Oprócz tego przygotowują się do dalszego kształcenia, korzystając przy tym z doradztwa lidera Klubu. Postęp w poszukiwaniu pracy i aktywność w tym zakresie zapisuje się na kartach postępu grup¹⁶.

W życiu osoby bezrobotnej Klub Pracy może odgrywać naprawdę ważną rolę, gdyż zajęcia, które są tam organizowane, dostarczają wielu nowych umiejętności i możliwości, wśród których wymienić można:

- możliwość samookreślenia;
- możliwości rozwijania umiejętności niezbędnych szczególnie dla skutecznego poszukiwania pracy;
- znajomość lokalnego rynku pracy;
- możliwości nawiązania i rozwijania nowych kontaktów z osobami, które mogą ułatwić znalezienie pracy;
- możliwość korzystania z usług doradczych oraz innych instrumentów przeciwdziałania bezrobociu oferowanych zwłaszcza przez Urząd Pracy;
- możliwość korzystania ze wspierającej pomocy grupy, w skład której wchodzi osoba z podobnymi problemami¹⁷.

Osoby, które zakończyły zajęcia oraz szkolenia i mimo wszystko nie znalazły pracy, mają możliwość skorzystania z otwartego Klubu Pracy. Są to spotkania z byłymi uczestnikami zajęć, w czasie których mogą oni porozmawiać z liderem czy innymi członkami szkolenia. Głównym zamiarem tych spotkań jest przede wszystkim otrzymanie wsparcia, aktualizowanie informacji odnośnie do rynku pracy, jak również wspólna wymiana doświadczeń. Udział w Klubie Otwartym jest zupełnie dobrowolny¹⁸.

Klub Pracy to jedna z dostępnych możliwości, z których może skorzystać osoba bezrobotna celem zmiany swojej życiowej sytuacji. To niezwykle istotne, aby bezrobotni wiedzieli o funkcjonowaniu takiego miejsca i takiego programu, gdyż stanowi on łatwy, a także stosunkowo niedrogi sposób pomocy. Poprzez czynne uczestnictwo w proponowanych przez Kluby Pracy szkoleniach bezrobotny ma możliwość poszerzenia swojego pola informacyjnego dotyczącego rynku pracy i tworzenia dokumentów aplikacyjnych. Oprócz rzeczy czysto informacyjnych osoba taka ma również okazję wzmocnić wiarę we własne umiejętności i możliwości kierowania swoim życiem, a także udoskonalić osobiste zdolności w zakresie podejmowania decyzji i ich realizacji. Jest to niezwykle

¹⁶ Tamże, s. 11.

¹⁷ A. Kostecka (oprac.), Ministerstwo Pracy i Polityki Socjalnej, *Umiejętności Lidera Klubu Pracy. Program szkolenia*, Warszawa 1997.

¹⁸ M. Mrozek, *Praca! Szukam. Zmieniam. Wybieram*, Wydawnictwo ABC Wolters Kluwer, Warszawa 2007, s. 107; J. Rozmiar, *Praca jak szukać zmieniać utrzymać*, Wydawnictwo: Książka i Wiedza, Warszawa 2008, s. 42.

ważny aspekt, gdyż od tego, na ile osoba bezrobotna jest zmotywowana, oraz w jakim stopniu akceptuje siebie, zależy powodzenie dalszych działań.

Gertruda Wieczorek

KLUBY PRACY JAKO JEDNA Z FORM AKTYWIZACJI BEZROBOTNYCH

Streszczenie

W Klubach Pracy wraz z pojawieniem się bezrobocia powstały różne formy i metody pracy z osobami nieposiadającymi pracy. W trakcie prowadzonych zajęć osobom tym udzielane jest wsparcie, pomoc w samopoznaniu, wskazówki dotyczące rozmowy z przyszłym pracodawcą, przekazywane są informacje, które mogą im pomóc w powrocie do pracy.

Słowa kluczowe: Kluby Pracy, osoby bezrobotne, formy i metody pracy.

Гертруда Вєчорек

КЛУБИ ПРАЦІ ЯК ОДНА З ФОРМ АКТИВІЗАЦІЇ БЕЗРОБІТНИХ

Резюме

Одразу із появою безробіття у «клубах праці» були запроваджені різні форми й методи роботи з безробітними особами. Під час занять, що провадяться з ними, їм надається підтримка, допомога у самопізнанні, даються рекомендації щодо бесід із можливим майбутнім працедавцем, надається інформація, що має допомогти їм повернутися до праці.

Ключові слова: клуби праці, безробітні особи, форми й методи роботи.

Gertruda Wieczorek

LABOR CLUBS AS ONE OF THE FORM OF ACTIVATING UNEMPLOYMENT

Summary

In the Labour Clubs with the advent of unemployment resulted in different forms and methods of work with people not having jobs. In the course of those activities those people receive support, assistance in self-discovery, guidance on future discussions with the employer, provided information that can help them return to work.

Key words: Labor Clubs, unemployed, forms and methods of work.